

Zavezniki poslali drugo zračno armado na Holandsko! Vsi napadi odbiti

Invazija holandskega ozemlja po zavezniški zračni armadi presenetila Nemce. Oddelki druge britske armade prekoračili holandsko mejo. Ameriške čete udrle v predmestja Aachena. Poveljstvo nazijske sile v severni Italiji zagnalo tanke v boj proti osmi britski armadi. Ruske čete se bližajo Rigi, glavnemu mestu Latvije ob Baltičkem morju. Ameriški pomorščaki se izkrcali na drugem otoku v bližini Filipinov

LONDON, 18. sept. — Prva zračna armada, ki se je včeraj spustila na tla na Holandskem in stopila takoj v akcijo, je bila danes ojačena s novimi zračnimi četami. To ojačenje je moralo biti zelo veliko, kajti zračna linija teh letal je merila skupno 285 milj. Med drugo britsko armado, ki prodira iz Belgije na Holandsko, in prvo zračno armado je razdalja deset milj, kar pomeni, da je možnost, da se bošta obe armadi v kratkem združili.

Pri Aachenu, kjer so ameriške čete prebile Siegfriedovo obrambno črto, so Nemci pričeli s silovitimi protinapadi, toda doslegli niso ničesar, ker so bili po velikih izgubah odbiti vsi napadi. Razvidno je, da je Hitler postal na zapadno fronto elitne čete z ruske fronte.

London, 18. sept. — Invazija holandskega ozemlja v ozadju severne konice Siegfriedove trdnjavske linije je presenetila poveljstvo nemške oborožene sile. Zavezniški invazijski sili se je odprla pot proti Berlinu.

Poročila pravijo, da so zavezniške čete, katere so pripeljale transportna in jadralna letala, že okupirale več holandskih krajev v bližini nemške meje.

(Radio Berlin je danes naznanil, da so zavezniška transportna letala pripeljala nadaljnje čete in da so te zasedle ozemlje pri Moerpeltu in Eindhoven, Holandija.)

Istocasno so oddelki druge britske armade prekoračili holandsko mejo na južni strani ozemlja, kjer so se spustile na tla čete zračne armade. Nemci niso zgradili trdnjavske črte na obali Holandije ob Severnem morju, ker niso računali na možnost invazije iz zraka. Od Kleve proti severu so se Nemci zanašali na morje, ne pa na stene iz jekla in železa, kot obrambo proti invaziji.

Radio Berlin poroča o ljutih bitkah na ozemlju med Stolbergom in Durenem, nemškima mestoma ob cesti, ki vodi v Kolin, industrijsko in komunikacijsko središče. Duren leži 20 milj južno-zapadno od Kolina. Ameriške čete so v akciji na ozemlju med Prumom in Trierjem, južno od Aachena.

Oddelki tretje ameriške armade, katere poveljnik je general George S. Patton, so v prodiranju proti Strasbourgu, francoskemu mestu ob reki Reni, okupirali Luneville, 25 milj južno-zahodno od Nancyja. Metz, zadnja nemška trdnjava ob reki Moseli, je tarča topniškega bombardiranja. Ameriške oklopne kolone so prekoračile to reko na južni strani Metza.

Čete prve ameriške armade so prebile nemško črto v bližini Rotta, južno od Aachena; mesta, ki ima 165.000 prebivalcev. Nepotrjeno poročilo pravi, da so Američani v predmestjih Aachena.

Sedma ameriška armada se je približala Belfortu, mestu v južni Franciji, kjer se odpira pot v Nemčijo.

General Dwight D. Eisenhower, vrhovni poveljnik zavezniške sile v Evropi, je naslovil poslano holandskemu ljudstvu, v kateri pravi med drugim:

„Ura, na katero ste dolgo čakali, je prišla. Vaš pogum in disciplina sta potrebna zdaj, ko

so zavezniške čete na holandskem ozemlju. Sodelujte z njimi v vseh ozirih in pokorite se odredbam in ukazom poveljstva, da se pospeši osvoboditev vaše domovine.“

Rim, 18. sept. — Poveljstvo nemške sile v Italiji je zagnalo tanke v boj proti četam osme britske armade, da prepreči prebitje gotove obrambne črte pri Rimini, kjer se odpira pot v doline ob reki Po.

Ljute bitke divjajo za posest San Martina, nemške trdnjavske točke v bližini Riminija. Operacije osme armade podpirajo ameriška bojna letala z bombardiranjem nemških pozicij.

London, 18. sept. — Radio Berlin poroča, da se ruske čete vale proti Rigi, glavnemu mestu Latvije ob Baltičkem morju. V ofenzivi na baltičski fronti je ruska armada okrog 400.000 vojakov. Moskva je naznanila, da so Rusi udarli na ozemlje, ki je oddaljeno samo 12 milj od Rige. Cilj sovjetske ofenzive na baltičski fronti je uničenje nemške oborožene sile v Latviji in Estoniji.

Moskva molči o operacijah tretje ruske armade, ki je zadnjo soboto po okupaciji Sofije, glavnega mesta Bolgarije, začela prodirati proti Jugoslaviji.

Pearl Harbor, Havaji, 18. sept. — Ameriški pomorščaki so invadirali Angaur, drugi otok v bližini Filipinov, poročila glavni stan admirala Chesterja W. Nimitza. Invazija je sledila bombardiranju japonskih pozicij z morja in iz zraka.

Prej so ameriške čete invadirale otok Peleliu in ustanovile mostišča. Ubile so čez 1400 Japoncev v bitkah in pognale ostalo japonsko silo na severno konico otoka.

Stavka na železnici odložena

Napori za mirno izravnavo konflikta

Chicago, 18. sept. — Voditelji dveh železniških bratovščin so naznanili odložitve oklica stavke na električni železnici Chicago, North Shore & Milwaukee in Chicago, Aurora & Elgin. Stavka je imela izbruhiti danes zjutraj.

Naznanilo o odložitvi stavke je objavil John F. Murray, član federalnega posredovalnega odbora. Voditelji bratovščin so izjavili, da nočejo ovirati prizadovanja za mirno izravnavo konflikta.

Člani bratovščin so zahtevali zvišanje plače za devet centov na uro. Zahteva je izzvala ostro kontroverzo pred več meseci.

Mučenje ameriških ujetnikov v Bolgariji

Bari, Italija, 18. sept. — Ameriški major, ki je dospel sem z grupo 350 letalcev, ki so bili izpuščeni iz ujetniškega taborišča v Bolgariji, je razkril, da so jih bolgarski stražniki mučili in pretepli. Njihov položaj se je izboljšal potem, ko so se ruske čete približale bolgarski meji. Letalci so bili osvobojeni, ko se je Bolgarija umaknila iz vojne.

TITOVA OSVOBODILNA ARMADA ZASEDLA OTOKE

Partizani v ofenzivi v bližini Beograda
POMOČ JUGOSLAVIJI IN GRČIJI

London, 18. sept. — Enote jugoslovanske osvobodilne armade, katere poveljnik je maršal Tito, so pognale Nemce s štirih otokov na Jadranskem morju v bližini Dalmacije in jih zasedle. Ti so Korčula, Mljet, Hvar in Brač.

Bitke za posest teh otokov so trajale štiri dni. Komunikacije pravi, da so Nemci utrpeli velike izgube v vojaštvu in materialu.

Z okupacijo otokov so partizani dobili kontrolo nad južno-zapadnim delom Jadranskega morja in odrezali nemške vojaške posadke na jugoslovanski celini, ki so dobivale orožje, strelivo in drugi bojni material skozi Skoplje. Bolgarske čete so se pridružile jugoslovanskim partizanom v vzhodnem sektorju in zaprele pot Nemcem za umik iz zgodovinske Vardarske doline.

Bari, Italija, 18. sept. — Močne enote jugoslovanske osvobodilne armade prodirajo proti severu na zapadni strani reke Morave in obkrožile so Valjavo ter zasedle Slovac in Lajkovac, 34 milj južno-zapadno od Beograda.

Lajkovac je oddaljen samo 23 milj od glavne ceste in železnice Beograd-Sofija. Možnost je, da bodo partizani izolirali nemške posadke v Nišu, Leskovacu, Kraljevu in Kragujevacu. V svojem prodiranju so okupirali Ravno, bivši glavni stan generala Mihajloviča. Mihajlovičeva četniška sila je zajeta na ozemlju med Nemci in partizani in v nevarnosti uničenja.

Montreal, Kanada, 18. sept. — Herbert H. Lehman, načelnik administracije za pomoč in obnovo in bivši newyorški governor, je dejal, da bo njegova organizacija začela svoje delo v Jugoslaviji, Grčiji in Albaniji, kakor hitro bodo zavezniške armade okupirale te države. Prebivalci bodo dobili pomoč v živilih in drugih potrebščinah.

Domače vesti

Obiski
Chicago. — Glavni urad SNPJ in uredništvo Prosvete sta 15. sept. obiskali Josephine Jeglich in Rose Kern iz Clevelanda.

Iz Clevelanda

Cleveland. — Mrs. A. Kotar je prejela vest od svojega sina Johna, da je bil 18. avg. ranjen v Franciji. Nahaja se v bolnišnici in se mu zdravje obrača na bolje.

— Mrs. Ann Glavač je bila obveščena, da je bil njen brat Pfc. Frank Saje 13. avg. že drugič ranjen v Franciji. Prvič je bil ranjen 26. julija v Normandiji. — Valentine Chaus (Sava?) je prejel ameriško državljanstvo. — V akciji na Pacifiku je padel maršal Pfc. John Znidaršič, star 22 let in pri vojakih od avg. 1942. Zapušča pet bratov (tri v vojni) in dve sestri. — Na otoku Gvamu je padel 21. jul. Pfc. John Simončič, sin družine John Simončič. — Pvt. Benno Kristof, sin družine Anton Kristof, se nahaja v bolnišnici v Angliji radi živčnega pretresa na fronti. — V Franciji je pogrešan od 5. avgusta Pvt. Anton M. Langus, ki je bil poslan preko morja prošlega maja. — Pvt. Stanley Pagon, ki je bil pogrešan od 19. julija v Franciji, je pisal svoji ženi, da se nahaja v bolnišnici v Angliji, kjer se zdravi za rani na desni roki. Star je 34 let, oženjen in ima 18 mesecev starega sina. — Družina Yager na 17618 Growood ave. je v par dneh izgubila dva člana. Dne 17. sept. je umrl Frank Yager, kar je toliko zadelo njegovo svakinjo Rose Yager, da je padla v nezavest in dva dni pozneje umrla. Stara je bila 64 let in doma iz vasi Utik, fara Dobrava pri Ljubljani, odkoder je prišla v Johnstown, Pa., 1. 1918, v Cleveland pa 1923. Bila je članica društva 137 SNPJ. Zapuška moža, hčer, tri sinove in brata, v starem kraju pa dve sestri.

Stirje italijanski generali odstavljani

Rim, 18. sept. — Vojni minister je naznanil odstavitev štirih italijanskih generalov, ki so omogočili Nemcem okupacijo Rima po sklenitvi premirja v septembru preteklega leta. Odstavljeni generali so Mario Roatta, Alberto Barbieri, Giovanni Zangheri in Giacomo Carbone.

Thomas spet izvoljen za predsednika

Direktor avtne unije suspendiran

Grand Rapids, Mich., 18. sept. — R. J. Thomas je bil ponovno izvoljen za predsednika unije združenih avtnih delavcev, včlanjene v Kongresu industrijskih organizacij, na konvenciji.

Lew Michener, pokrajinski direktor avtne unije na zapadu, je bil suspendiran na obdobje neuspešnosti kot administrator. Imenovan je bil odbor treh članov, ki bo vršil Michenerjevo posle 90 dni.

Michener, ki je imel tesne zveze s Harryjem Bridgesem, predsednikom unije pristanišnih in skladišnih delavcev, je bil vodja neuspešne stavke proti North American Aviation Corp. v Inglewoodu, Cal., pred štirimi leti. Očitno so mu, da je organiziral samo 20.000 izmed 200.000 delavcev, uposlenih v avtnih in letalskih tovarnah na zapadu.

Za suspenzijo Michenerja je glasovala večina izmed 2300 delegatov na konvenciji avtne unije. Boj proti njemu so vodili Walter P. Reuther, podpredsednik unije, in člani njegove frakcije. Proti imenovanju odbora so bili George F. Addes, tajnik blagajnik; Richard T. Frankenstein, podpredsednik, in Nat Ganley, delegat iz Detroita in direktor Komunistične politične zveze, ki je bila ustanovljena po razpustu komunistične stranke.

Izvoljeni so bili pokrajinski direktorji unije, ki ima čez milijon članov in je največja delavska organizacija v delu.

Kompanija podpisala pogodbo

Zmaga unije Ameriške delavske federacije

Springfield, Ill., 18. sept. — Hummer Manufacturing Co., podružnica Montgomery Ward & Co., je podpisala pogodbo z unijo strojnikov, včlanjeno v Ameriški delavski federaciji. Tovarne te kompanije je zasegel vojni department pred nekaj meseci, ko se je kompanije uprla zahtevi za sklenitev pogodbe in s tem provocirala stavko. Tovarne so udeležene v proizvodnji materiala za ameriško oboroženo silo.

Podpis pogodbe je naznanil stotnik John Gerdel, ki je prevzel vodstvo obrata po zasegi tovarn. Ta določa zvišanje plače in garancijo starostnih pravic.

Unija je zahtevala vključitev provizije o unijski delavnici v pogodbo, a ni uspela. Pogodbo je v imenu unije podpisal J. T. Farr, v imenu kompanije John J. Saxer, v imenu armade pa stotnik Gerdel in polkovnik Nelson S. Talbot. Ta bo predložena v odobritev uradnikom Montgomery Ward & Co. in vojnemu delavskemu odboru.

Parnik z vojnimi ujetniki torpediran

Washington, D. C., 18. sept. — Radio Tokio je naznanil, da je bil japonski parnik, na katerem se je nahajalo 750 ameriških vojnih ujetnikov, torpediran in potopljen 7. septembra v bližini Filipinskih otokov. Vsi ujetniki in člani posadke so utonili.

Ruski listi napadajo Španijo, Portugalsko

Moskva, 18. sept. — Ruski listi napadajo Španijo in Portugalsko in zahtevajo, naj takoj pretrgata odnose s Nemčijo. Listi naglašajo, da obe državi pomagata nemškim fašistom.

SKUPNA AKCIJA ZA PORAZ JAPONSKO SILE

Dosega sporazuma na konferenci v Kanadi

CONE OPERACIJ DOLOČENE

Quebec, Kanada, 18. sept. — Predsednik Roosevelt in premier Churchill sta naznanila, da se bodo ameriške in britske oborožene sile skupno borile proti Japoncem, dokler ne bodo slednji poraženi na vseh frontah.

Naznanilo sta podala na prvem sestanku s časnikiarji. Roosevelt je napovedal, da se bo nemška oborožena sila kmalu zrušila pod udarci zavezniških armad, ne pa datuma kapitulacije Nemčije. Predsednik je zanikal poročila o diskuzijah glede imenovanja vrhovnega poveljnika vse zavezniške sile na Pacifiku in Daljnem vzhodu, zaeno pa je naglasil, da so poveljstva generala Douglasa MacArthurja, admirala Nimitza in admirala Mountbattena bistvenega značaja v vojnih operacijah.

Kanadski premier King je izjavil, da bo Kanada prispevala svoj delež k naporom, katerih cilj je zlom japonske oborožene sile.

Roosevelt in Churchill sta se sporazumela o glavnih točkah. Te so:

Ustanovitev vojaške misije, ki bo vladala Nemčijo po okupaciji. Francoske čete bodo sodelovale v okupaciji.

Raztegnitev oblasti in delokroga zavezniške posvetovalne komisije v Evropi, ki bo reševala politične probleme po kapitulaciji Nemčije.

Ustanovitev mednarodne organizacije za vzdrževanje in zaščito miru v povojni dobi.

Uničenje nemških kartelov.

Roosevelt in Churchill sta potrdila načrt glede razdelitve bojišč na Pacifiku in v Aziji. Na podlagi tega načrta je cona britskih operacij na južno-zapadni strani Filipinskih otokov. Cona med Novo Gvinejo in Filipini ostane pod poveljstvom generala MacArthurja, centralna cona, ki vključuje Formozo in japonsko celino, pa pod poveljstvom admirala Nimitza. Cona ob Kurilskih otokih, ki postane najvažnejša, če bo Rusija začela vojno proti Japoncem, je tudi pod poveljstvom admirala Nimitza.

Panika v norveških pokrajinah

Svedska ustavila prevoz nemškega blaga

Stockholm, Švedska, 18. sept. — Sem dospel poročila govore o paniki v severnih norveških pokrajinah. Ljudje zapuščajo svoje domove in beže v južne kraje.

Mnenje prevladuje, da so nazijske vojaške avtoritete namenoma povzročile paniko med prebivalci, da naredo prostor v norveških pokrajinah nemškim četam, ki odhajajo iz Finske.

Švedska vlada je ustavila prevoz nemškega blaga po svojih železnicah. To je prihajalo na Švedsko iz norveških pokrajin. Vlada je izjavila, da bo dovolila le prevoz nemških vojakov, ki so bili ranjeni v bitkah.

Hitler bi rad sklenil mir z Rusijo?

London, 18. sept. — Nepotrjeno poročilo iz Švice pravi, da je Hitler apeliral na japonskega poslanca Ošimo v Berlinu za posredovanje glede sklenitve miru med Nemčijo in Rusijo. Slično poročilo je prišlo v London iz Stockholma, Švedska.

CIO in ADF morata kooperirati povsod, ako hočeta leti smago. Skupno morata nastopati sila v boju proti reakciji, da se prepreči povojna depresija.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENTGLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNICE
JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Zdržišne drave (izven Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in okolice Cook Co., \$7.50 za celo leto, \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00. Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cook County \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi dopisov in nemarodnih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštino.

Advertising rates on agreement. Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oklepaju na primer (September 30, 1944), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

George William Norris

Sicer je že malo pozno, vendar je še vedno na mestu, da napišemo nekliko nekrologa pokojnemu senatorju Georgu W. Norrisu.

Ko smo bili na konvenciji SANSa, je prišla vest o smrti tega velikega Američana. Ta vest je gotovo presunila milijone državljanov, ki so visoko cenili kristalno poštenost in bojevitost tega v resnici velikega borilca za pravice vseh tlačanih. Njegova smrt ni prišla nepričakovano, kajti mož je bil v visoki starosti, preko 83 let in zadnje tedne priklenjen na bolniško posteljo.

Rojen je bil na farmi blizu Sanduskyja, O., leta 1861, torej ob izbruhu civilne vojne med suženjskim Jugom in svobodnim Severom. Kot sin revnih staršev je moral že v rani mladosti prijeti za delo, da je ovdovel materi pomagal preživljati družino. Ker je bil od mladosti ukažen, si je na razne načine pomagal do izobrazbe, postal učitelj, kar tedaj ni bila nobena težava, poleg tega pa se je učil za odvjetnika.

Ko mu je bilo 25 let, se je preselil v Nebrasko, katero državo je potem skozi 40 let, od 1902 do 1942 častno zastopal v kongresu, prvih deset let v nižji, 30 let pa v senatni zbornici. Kot kongresnik je zaslovel po vsej deželi leta 1910, ko je samopašnega pa reaktivnega predsednika nižje zbornice Josepha Cannona ugnal v kozji rog. Cannon je bil pravi diktator zbornice: Sam je po lastni volji določil dnevni red, kaj pride pred zborilico in kaj ne. Kot izboren parlamentarec ga je Norris ob neki priliki potisnil ob steno in izsilil demokratiziranje poslovnega reda zbornice.

To mu je prineslo tak sloves, da je bil pri prihodnjih volitvah izvoljen za senatorja, kjer je šele pokazal svoje velike zmožnosti in svojo popolno posvečenost ljudskim interesom. Kot poštenjak od nog do glave je bil v legislativnih borbah vedno na strani zatiranih, kakor tudi na primer pokojni senator La Follette. Z njim sta bila sploh skozi dolga leta poznana v senatu kot stebra napredne misli in vztrajna zagovornika ljudskih interesov.

Po političnem pripadnosti sta bila oba republikanca, progresivna republikanec. Po zadnji vojni se je senator La Follette odcepil od republikancev, Norris pa je pač vedel, da mu je sledil po isti poti in postal strankarsko samostojen. Potem je obžaloval, ker v predsedniški kampanji leta 1924 ni podpiral La Follette. V isti kampanji je bil nevtralen, l. 1928 je podpiral Smitha, potem pa Roosevelta.

Leta 1917 je odločno nasprotoval ameriškemu vstopu v vojno, po izbruhu sedanje vojne v Evropi pa je prišel podpirati zunanjo politiko Roosevelta. To je tudi največ odgovorno, da je bil pri volitvah leta 1942 poražen. Ta udarec ga je zelo zabolil—toliko, da ga sploh ni mogel preboleti. Sicer pa je vedel, da je nevhvaležnost čestokrat plačilo sveta.

Norris je bil moč izrednega poguma, poštenosti in vztrajnosti. Cincanja ali umika iz boja ni poznal. Kar je pričel, to je tudi izgotovil, pa čeprav so proti njemu stale še večje sile. Za odpravo "lame duck" sistema je deloval toliko časa, da je bil sprejet dvajseti dodatek k ustavi, po katerem je predsednik nastopil svojo službo in pričel zborovati novi kongres takoj po novem letu po izvolitvi nameste meseca marca, kakor so določili očetje republike v dobi, ki je poznala še konjako vprego kot transportno sredstvo.

Vztrajno se je boril tudi za odpravo injunkcij v delavskih sporih in dosegel, da je kongres leta 1932 sprejel tako-zvani Norris-La Guardijev zakon.

Krono v vsem svojem javnem delovanju pa si je spletel v svojih neustrašnih bojih proti mogočnemu elektrarskemu trstu. Proti temu magnatom se je boril skozi dolga leta, čestokrat osamljen, ker se je njegovim pristašem zdela borba preobupna in so omagali. Nikdar pa ni omagal George Norris.

Edino njegova zasluga je, da niso prišle v privatne roke velike elektrarske naprave na reki Tennessee pri Muscle Shoalsu, katere je zgradila vlada na njegovo iniciativno v zadnji vojni. Ta njegov boj proti pograbitvi teh naprav je trajal skozi več kot deset let. V tej borbi je končno uspel in svoje delo kronal s tem, da je izdelal zakonski osnutek in prodrl z njim v kongresu za ustanovitev Tennessee Valley Authority, vladne korporacije za gospodarsko rehabilitacijo velike pokrajine ob reki Tennessee in njenih pritokih. Ta korporacija je v zadnjih desetih letih ustvarila naravnost čudeza—opisani so v knjigi "TVA Democracy On the March" po predsedniku te javne gospodarske ustanove. Brez Norrisa bi te velepomembne ustanove ne bilo, kakor tudi ne mnogih drugih reform, pri katerih je on sodeloval v zadnjih 40 letih.

Ta želja velikih ekstremov, na eni strani silno bogata, na drugi pa silno revna, bi bila brez velikega Norrisa dežela še večjih paradoksov. Dolžna mu je velike hvaležnosti. Dal ji je vse svoje velike sposobnosti in tudi srce; lahko ji je kot najboljši vzgled kremenite poštenosti in poguma. Rodil se je v revni koči in živel vedno le za interese drugih, predvsem tlačanih, zatiranih in brezpravnih. Svoje trudne oči je zatisnil brez posvetnega bogastva v svoji preprosti koči v McCooku, Nebraska.

Če kdo, si je pokojni George W. Norris zaslužil častno mesto med velikimi možmi v Parteonu dežele. Bil je njen graditelj, svoje vrste idealist, kritik in patriot v pravem pomenu besede. Časten mu spomin!

Glasovi iz
naselbin

ZARJA VSTAJA ...

Canton, O.—Vse, kar sta do danes republikanska kandidata, ki sta pričela s politično analizo, povedala, je v prid vebiznisu. Ameriški kapital hoče rešiti federalnih obveznosti in izročiti delavca v roke privatnemu kapitalizmu še bolj trdo. Da, republikanska gospoda hoče "rešiti" Ameriko poloma, vladno krmilo pa izročiti vebiznisu. Torijska politika je staro Hooverovo mazilo. Ohijskega Janeza je stari inženir že davno določil za zastavonošo stare garde.

Hrabra ruska armada se bliža Dardanelam preko balkanskega polotoka. Zatirani narodi tega polotoka se oprijemljejo njene zastave, ki jih bo enkrat sigurno združila v bratsko sosedstvo. Dardanele, eden izmed treh važnih morskih prelivov iz Sredozemskega v druga morja, so velikega pomena zlasti za Rusijo. Ako bo Rusija zahtevala prosti prehod za svojo črnomoško plovidbo od Turčije skozi bosporško in dardanelsko ožino, bo do tega pač opravičena. Saj to je njena naravna pot na odprta morja, kar je hotela imeti že pred krimsko vojno, a na čemer je bila opeharjena ...

Dardanele, Suez, Gibraltar! Te ožine bi morale biti odprte vsej mednarodni plovidbi. Bospor z dardanelso ožino je za rusko trgovino tako važen Rusiji kot je Panamski prekop važen za ameriško trgovino Ameriki. V zadnji svetovni vojni je Anglija poskušala odpreti Dardanele s silo, da bi dobila zvezo s carsko Rusijo, a ni uspela. Turki s pomočjo Nemcev so galipolsko ekspedicijo vrgli v morje. Tista ekspedicija, ki je stala Anglijo 150,000 vojakov in precej vojnih in trgovskih ladij, je bila večnoma delo sedanje premijera Churchill. Zaradi neuspeha je bil tarča velike kritike doma in je bil pahnjen za vrata politične arene za več let. Churchill, četudi v začasnem ozadju, je bil markantna osebnost v Britaniji od časa burske vojne v Južni Afriki.

Winston Churchill je postal ministrski predsednik Velike Britanije v najbolj kritičnem času britanske imperije. Takrat je rekel Angležem: "Mi smo v tem izredno kritičnem času brez zaveznika, zato nam ne preostaja drugega kot da se borimo za obstanek. Ako se uklonimo, bomo za vedno izginili s tega otoka. V znoju, solzah in žalosti si bomo priborili naš obstanek." Takrat je bila Anglija v nevarnosti, da jo Nemci invadirajo preko Rokavskega preliva in Churchill je rekel: "Ako pridejo, jih bomo počakali na obalah, potem pa opljučali."

Ako bi bil takrat na krmilu Anglije kak šibak državnik namesto Churchilla, bi se lahko zgodilo, da bi Anglija podlegla Goeringovemu zračnemu terorju—in z Anglijo bi šlo tudi vse slovanstvo.

Sovjetska vlada odprto poziva

špansko ljudstvo, naj se znebi diktatorja Franka. Kako se španski diktatorček počuti majčkenega danes, ni težko uganiti—danes, ko laški duče in nacisti firarcedita zadnje sline nekje v Alpah, da niti protestirati ne moreta na moskovski poziv španskemu ljudstvu. In Franko je postal diktator Španije s pomočjo Hitlerja, Mussolinija in Vatikana. Te tri firme, ta zločesta trojica je odgovorna za uničenje španske republike.

Danes Franko dobro ve, da kadar začne ruski medved pikati, se narede strupeni mehurji, za katere ni zdravila. Ko si je Franko pajdaš Hitler ožulil pete na ruskih stepah, se je umaknil vse do reke Visle, predno si je upal obvezati žuljavo peto. Kmalu pa se lahko zgodi, da se bo v kratkem firar znašel za tisto bodočo žico, za katero so celih pet let umirali tisoči v najhujšem trpljenju v zgodovini belega človeka. Okrog 30 milijonov brezpravnih Poljakov je v tem ogromnem taborišču živelo in umiralo. Poljaki ne smejo tega nikdar pozabiti!

Tako je Franko ostal brez pajdašev in voda je teče v njegov fašistični goitanec, zelo mrzla, grenka voda. Najbolje bo, da se izroči ljudskemu sodišču. Pravi, da božji mlini počasi meljejo, ampak zadnje čase meljejo dokaj hitro. Vsa znamenja na obzorju kažejo, da bodo mlini ljudske volje kmalu zmleli vse trinoštvo na evropskem kontinentu. Zaton brutalnega fašizma in nacizma se naglo bliža, na njegovem mestu pa vstaja zarja ljudske svobode in pravice!

Michael Chok.

VARŠAVSKA TRAGEDIJA

Johnstown, Pa.—Tragedija upornikov v Varšavi je čitatelem Prosvete, ki se za take dogodke zanimajo, znana. To tragedijo je dobro opisal in komentiral urednik Prosvete v uvodniku 24. avg. V Prosveti z dne 8. sept. pa piše o tem "zločinu" br. Vider, ki se pa v svojem mnenju zelo razlikuje od mnenja urednika Prosvete.

Brat Vider omenja neke ruske oficirje, ki so poročevalcu dnevnika Chicago Sun povedali, da so bili Rusi ob začetku vstaje oddaljeni od Varšave še 60 milj in da so Rusi Poljake "svarili pred vstajo." V dokaz, koliko je verjeti poročevalcem in raznim oficirjem, naj služi sledeči citat izpod peresa Listona M. Oaka, priobčen v New Leaderju dne 26. avgusta, ki se v originalu glasi:

Communists in Moscow, London, and New York have lied again, and their lie has been echoed, not only by fellow-travelers, but by innocent liberals and even by honest conservative editorial writers.

Moscow stated categorically that the Warsaw uprising was ill-timed; that the action of the Polish underground was not coordinated with the Red Army plans; that the heroic revolt of the Warsaw patriots against the Nazis was a bluff—an attempt of the Polish Socialists to get credit for the liberation of War-

saw. The Communists condemned the Polish underground for their "immature" uprising, and justified the Red Army for its betrayal of the heroes of Warsaw.

The Kosciuszko radio station in Moscow is a Communist station. It has never once broadcast anything that was not in complete conformity with Stalin's policies. On July 30, two days before the Warsaw uprising occurred, the Kosciuszko station broadcast the following appeal to the Warsaw patriots to revolt:

"Warsaw trembles from the roar of guns. The Soviet armies are pushing forward and are near Praga. They come to us to bring us liberation. When the Germans are pushed out of Praga, they will attempt to hold Warsaw and will try to destroy everything. In Bialystok they murdered thousands of our brothers. We must do everything to avoid a repetition of these horrors in Warsaw. People of Warsaw—to arms! The whole population should gather around the Underground Army! Attack the Germans! The Germans are destroying public buildings. Assist the Red Army to cross the Vistula. Give it information and show it the best roads. More than a million inhabitants ought to become an army of a million men fighting for liberation and destroying German invaders."

In the period from June 2 to July 30 the Kosciuszko radio made thirteen different appeals for an uprising. All those appeals were made before the insurrection began on Aug. 1.

Resnica, brat Vider, zastor se dviga! Za one, ki gledajo nepristransko, s poštenimi očmi, je zastor že dovolj dvignjen. Dvig-njen je visoko s tem, ker Rusi, pred pragom Varšave, niso posili upornikom nobene pomoči, dasi so bili naprošeni. Dobili so jo pa nekaj od tisoč milj oddaljenih Angležev!

John Langerholc.

PRISPEVKI SANSu

Indianapolis, Ind.—Spodaj so navedeni prispevki, ki so bili nabrani pri naši podružnici št. 61 SANS v zadnjih petih mesecih:

Slovenski narodni dom je prispeval \$24, društvo Prešeren št. 34 SNPJ je dalo \$12, društvo Sloga 166 ABZ \$6, ženski klub SND \$5, S. Škorjanc \$5, Valentin Stroj \$5, po \$3 pa Mary Stroj Holmes, Andrej Gabrijelečič in Luka Česnik.

Po \$2.50 so prispevali Romel Medveček, Frank Markič in Alojz Urbančič, po \$2 pa Alojzija Juh in Frank Skufca. Po \$1.50 vsak sta darovala Frank Pajer in Julija Zupančič, Antonija Kus in Anton Hren pa vsak po \$1.25. Po \$1 so prispevali sledeči: Ana Travnar, Mary Stroj (Arnolda), društvo št. 46 ABZ, Joseph Pušnar, Martin Dugar,

Prizor iz Pariza, ko so se francoski partizani dvignili proti nacističnim in domačim sovražnikom na pariskih ulicah.

Mickey Dugar, Joseph Gačnik in Joseph Matkovič; Mary Uršič 50c in Mary Vasel 25c.

Nabrano po zapisnikarju Andreju Gabrijelečiču kot sledi: Joseph Gačnik je prispeval \$1.50, po \$1 pa Josephine Kronovšek, Mary Gačnik, Joseph Matkovič in Mary Uršič. Antonija Kus 75c, Alojz Medveček 50c, Frank Turk (Arnolda) 50c in Joseph Turk (Arnolda) 50c.

V imenu Sansove podružnice se zahvaljujem vsem darovalcem, obenem pa vas pozivam, da se udeležite prihodnje seje naše podružnice v nedeljo, dne 23. sept. ob 2. popoldne v SND. Pri-dite vsi, da bomo ukrenili kaj koristnega za naš trpeči narod. Obenem boste tudi slišali dele-gate, ki bodo podali svoja poročila s prve konvencije SANSa, ki se je vršila v Clevelandu dne 2. in 3. sept. Torej na svidenje na seji 23. septembra!

S. Škorjanc, tajnik.

DVE VERONIKI

Broughton, Pa.—Zopet se oglašam z nekoliko vsticami. O delavskih razmerah ne bom poročala, kajti to so storili že drugi. Pred kratkim je neka rojakinja omenila sv. Antona, kaj se je nekemu mežnarju pripetilo, ko ga je čistil. Naj mi bo dovoljeno, da tudi jaz nekaj opišem.

Tudi pri nas so bile male cerkvice po hribih; imenovali smo jih podružnice in v njih so se tudi brale maše, ampak samo po dvakrat na leto. Tako je bila tudi cerkva sv. Veronike. Imela se je vršiti služba božja in župnik je ukazal mežnarju, naj očisti cerkvico in kip sv. Veronike, ki je bil na altarcu. Tako se je zgodilo.

Mežnar se je najprej ločil Veronike, da jo očedi nesnage, kajti sama, kar se pač razume, se reva ni mogla, ker je bila kip. Ko se je mežnar spravil nad Veroniko, mu je padla iz rok in se na kose razbila. Ves prestrašen je mežnar letel k župniku povedat o tej grozni nesreči. Kaj storiti?

"Da, kaj storiti?" je dejal župnik. V tistem trenutku je župnik šinila v glavo břitna misel. "Veš kaj," je dejal mežnarju, "ti imaš hčerko, ki je stara 12 let, ne? Njo bomo postavili na altar začasno maše!"

Napravila ali preskrbela sta deklici lepo obleko in jo tako oblečeno postavila na altar. V roke sta ji dala bel prt, na katerem je bila naslikana Krištova glava s trnjevo krono. Ko je župnik pridigoval, se je zgodilo, da je Veroniki padel prt iz rok. Veronika ni vedela, kako bi prt pobrala, da je ne bi kdo videl, pa se je previdno počasi pripognila in ga pobrala. Glej ga zlomka, zraven pa je prišla tudi za konec svoje obleke in jo tako s prtom vred gor potegnila. Seveda je potegnila obleko previsoko.

Ko je župnik opazil, kaj se je zgodilo, je zakričal: "Ljudje božji, ne smete pogledati na altar. Kdor bo pogledal, bo takoj oslepel!" Med župljani pa se je našel korajžen junak, po poklicu čevljar, ki je sam pri sebi rekel, da bo riskiral eno oko, eno pa bo zatisnil z roko, tako da bo videl na altar. Misli si je, če na eno oko oslepi, mi bo eno še ostalo. In tako je tisti "šuštar" videl tisto komedijo s svetlo Veroniko na altarcu in služba božja se je končala—on pa ni oslepel!

Neka rojakinja se je izrazila, da ji ni prijetno, ker nekateri tako neugodno pišejo o mačehah, o vdovah in vdovcih, češ, da naj gredo v sirotišnice in vzamejo otroka za svojega. To pri-

liko imajo vse usmiljene žene in če bi to storile, bi ne bilo toliko nedolžnih otrok po sirotišnicah, potem pa naj bi čez pet let pisale v Prosveti, da so iz usmiljenja zredile druge otroke.

Omenjena rojakinja tudi piše, da v Clevelandu pozna več vdov, ki se bi rade ženile, le na telefon jih je treba poklicati. Naj omenim, da tukaj v Broughtonu pa ni tako lahko vdovo dobiti—mora biti na koše besed, razgovorjarij in pomenkovanj, predno se pride do končnega dogovora.

Ana Grobin.

RAZNO IZ PENNE

Frank, Pa.—Odkar sem zadnjič pisala v Prosveti, sem se udeležila dveh pogrebov v dveh različnih krajih. Prvi se je vršil v Osagu v Zapadni Virginiji, drugi pa v Clevelandu oziroma v Genevi, Ohio, ki ni daleč od Clevelanda.

Dne 28. julija je prišel rojak Gričar povedat, da je v Osagu, W. Va., naglo umrl Andrej Sajko in da se bo pogreb vršil naslednji dan. Tako smo se naslednje jutro podali v Osago, da se udeležimo pogreba. V naši družbi nas je bilo šest, in sicer Gorčar, njegovi dve hčeri, zet, sinaha in jaz. Ker je sedaj vse zaposleno, se je pogreb vršil šele ob petih popoldne ob veliki udeležbi članov in prijateljev, kar je dokaz, da je bil pokojni Andrej zelo priljubljen.

Pokojni Andrej je bil vsevelega značaja in velik šaljivec. Bil je dober mož in skrben oče svojim trem sinovom. Vem, da ga zelo pogrešajo, pogrešamo pa ga tudi mi, ki smo ga poznali. Naše iskreno sožalje prizadeti družini.

Dne 17. avgusta sem prejela brzojavko, da je v bolnišnici v Genevi, O., umrla moja prijateljica Apolonija Požun. Zapušča žalujočega moža Konrada Požuna, sina Josepha, ki je nekje v Franciji, in dve hčeri, Frances Adams in Lina Siceviorek, obe v Clevelandu.

Pokojna Apolonija je živela v tujakšnji okolici mnogo let in pred več leti je pristopila k tujakšnjemu društvu 193 SNPJ. Pred desetimi leti se je s svojo družino preselila na farmo v East Trumbull, Ohio, in od tiste časa je bila članica društva 126 SNPJ v Clevelandu.

Pogreba sva se od tukaj udeležili Mary Adams iz McKeesporta in jaz. Po pogrebu sva obiskali nekatere najine sorodnike in znance. Obiskali sva tudi SND na St. Clair Ave. Iskrena hvala Petru Valenciču, ki se je toliko potrudil, da je našel oskrbnico SND, namreč rojakinjo Fabijancič. V družbi obeh sva si ogledali slovenski muzej, slike in druge zanimivosti, na kar se je rojak Valencič poslo-vil, ker je moral iti na delo, mrs. Fabijancič pa nama je razkazala še ostale prostore. Iskrena ji hvala za prijaznost, tako tudi družini Joseph Adams za posrežbo in vožnjo.

Dne 8. avgusta sem bila v Broughtonu na svatbi. Poročila sta se James Walker in Anna Petelin. Svatba se je vršila v Slovenskem domu. Mladina se je zabavala in plesala, starejši pa smo sedeli in se pogovarjali, kakor je pač običaj. Razum se, da ženjen ali lačen ni nihče bil, ker je bilo vsega v izobilju.

Mislila in upala sem, da bom na svatbi videla našo dopisovalko Ano Grobin, pa je ni bilo. Ona je namreč enkrat pisala, da bi od tam iz West Newtona poslala pečlarje. Tisto pa ne. Ančka, so preveč fajn fantje, ampak jaz ga še nisem dobila, četudi ga že deset let iščem. Pravi jo, da je (Dalje na 3. strani)

Skupina ameriških vojakov-členov CIO se razgovarja z R. J. Thomasom, predsednikom avtne unije CIO ob priliki njegovega obiska Francije. Zadnje čase je več delavskih voditeljev obiskalo boljša v Franciji z namenom, da izvedo mnenje vojakov o vojni in splošni situaciji.

Domača fronta

Office of War Information
Washington, D. C.

NAŠA PRODUKCIJSKA NALOGA SE NI KONČALA

Washington, D. C.—Ravnatelj WMC Paul V. McNutt je izjavil, da si moramo nujno preskrbeti potrebne delavce za bistveno važna dela v tovarnah, ki izdelujejo neobhodno potrebne predmete za naše oborožene sile.

On je dejal, da je treba povečati produkcijo kritičnih vrst orožja v izredno važnih, odločilnih dneh, ki leže pred nami. Največje važnosti je, da premagamo zaostanek in primanjkljaj v nekaterih bistvenih predmetih, kot težka artilerija in municija, ladje in popravilnice, teki tovorni avtomobili in obodi zanje ter tanki, tekstilno blago, radarske naprave in les. P. McNutt je dejal:

"Delavstvo in vodstvo sta skupnim delom storila pravi čudež produkcije. Toda posel še ni opravljen. Vsak delavec mora ostati na svojem poslu, dokler se sovražnik ne preda. Nikakor ni preveč, ako zahtevamo od onih, ki se ne delajo v podjetjih vojnega napora, da si takoj polijejo posel v eni od bistvenih vojnih tovarnov ter tako pospešijo prihod dneva zmage in osvoboditve evropskih narodov."

Ostanite na delu in pomagajte kriti bistvene vojne potrebe — to je naše upanje na popolno zmago v najkrajšem času. — UVI.

ŠIRJE PREDLOGI ZA ŠTEDNJO S KURIVOM

Washington.—Solid Fuel Administration for War priporoča civilnemu prebivalstvu štiri načine za štednjo s kurivom, obnem pa ponavlja svoje svarilo, da je pričakovati pomanjkanje kuriva za zasebnike v teku prihodnje zime.

Priporočila, ki naj preprečijo pričakovano pomanjkanje kuriva, bodisi premoga, olja ali drugih vrst, ter zagotovijo vsakomur primerno gorkoto tekem prihodnje zime, so naslednja:

1. Napravite takoj svoja načrta; sprejmite, kar vam more nuditi danes bodisi premog, olje ali drugo. Pomagajte mu v pogledu dovoza, ki bo postal tem težji, čim bolj bo mraz.

2. Odlašajte z začetkom kurjenja tako dolgo, kot le mogoče. Kadar je zjutraj mraz, ne kurite, razen ako imate jako majhne stroke, starce ali pa invalide v svojem stanovanju. Največ kurjave gre v nič, ker ljudje kurijo v času, ko opoldansko sonce greje hišo.

3. Preglejte svoje peči in druge naprave, ako tega še niste storili, in glejte, da bodo v takem stanju, da se ne bo izgubilo preveč toplote. Glejte, da bo vse čisto in v dobrem stanju, ter si preskrbite tudi aparat za kontrolno gorkoto, kot jih zdaj dobite skoraj povsod v trgovinah.

4. Predno nastopi mraz, skrbno zamašite vse luknje, skozi katere vam uhaja toplota. Zamašite praznine pri vratih in oknih, na

podstrešju in v zidovih. Obnem pa tudi dobro zaprite in zamašite vse sobe in druge take prostore, katerih ne nameravate kuriti v teku zime.

RESNI PROBLEMI ZA DIJAKE SREDNJIH ŠOL

Washington.—"Dajte, da vam predložim problem, katerega se moramo mi Amerikanci lotiti, katerega pa bodo mogli razrešiti le dijaki v 'high schools', piše John V. Studebaker, ameriški komisar za vzgojo v pismu, katero je naslovil 'mladini Amerike'. 'Naša država, ki je postala velika in mogočna, ker je razvijala sposobnosti posameznikov, se nahaja zdaj v velikanskem deficitu v pogledu šolanja. V dvoranah naših vseučilišč je zdaj le malo dijakov moškega spola. V 'high schools' imamo preko milijona mladih primanjkljaja. Na stotine milijonov ur šolanja je tako izgubljenih za vedno."

Sola je oni kraj, je pojasnil, kjer se boste naučili, kako je treba ravnati. Vsled tega, pojdi-te nazaj v šolo meseca septembra vsi, dekleta in fantje, ki ste v starosti za obiskovanje 'high school'.

Fantje in dekleta, nazaj v šolo! Ne zapravite si priliko, da dobite izobrazbo za čeno našega dobrega zasluga!

ŠTEDITE ZA ČAS PO VOJNI

Washington.—Urad za gospodarsko stabilizacijo je priporočil sistematično in načrtno izvedeno štednjo za čas po vojni kot najboljšo sredstvo, da se prepreči v času vojne inflacija.

Urad za stabilizacijo priporoča nakupovanje vojnih bonдов, nalaganje v hranilnicah, zavarovalnice in drugo. Na ta način vam bo mogoče po vojni kupovati hiše, pohištvo in avtomobile. Otroci bodo imeli možnost, da se bolje izorazijo, a veterani, ki se bodo vračali iz vojne, bodo mogli odpreti različna podjetja.

Urad za stabilizacijo naglašja, da je danes prav posebno lahko štediti, ker je malo blaga in je nebroj predmetov, ki bodo po vojni ne le boljše kakovosti, temveč tudi na razpolago v bolj raznovrstnih množinah.

Štednja doma, pravi urad za stabilizacijo, je bistvo pravilnega rodbinskega nakupovanja in štednje. Le na ta način, da vsaka rodbina izdela natančen program izdatkov in pravih razmerij z dohodki in potrebami—to je neizogibni predpogoj za ureditev in rešitev vprašanja, ker je želeli, da se nekaj prihrani, in da li je mogoče.

Ako napišete svoj domači budžet na papir, boste mnogo lažje računali, napravili svoj načrt in ga izvedli—to je potrebno za izvedbo pravilne ureditve vaših denarnih razmer in uspešno upravljanje vaših denarnih sredstev.

V Prosveti so dnevne svetovne in delavske vesti. Ali jih čitate vsak dan?

Ko so se zavezniške čete približale Parizu, so vsi Parizani vstali proti nacističnim okupatorjem in po mestu so se vršili krvavi boji. Neki slikar podtalne francoske armade je snel te prisore, ki prikazujejo neko Parizanko, ko je naskočila ranjenega Nemca, mu pobrala orožje in ga izročila partizanu.

Važnost SANSa se šele pričinja

F. A. Vider, 2. podpredsednik SANSa

Prva konvencija Slovenskega ameriškega narodnega sveta, vršila se v Clevelandu, Ohio, je bila uspešno zaključena 3. septembra, toda dele do dosego tistih namenov, za katere je bilo to gibanje podvzeto, še ni dokončano.

Ker se je položaj v Jugoslaviji od leta 1942, ko se je vršil Slovenski kongres, znatno spremenil in ker je med tem časom ljudstvo tam samo spregovorilo s svojo osvobodilno armado pod vodstvom maršala Tita, katerega je brezprimerno zaslovela po vsem svetu, je ponekod mnenje, da je sedaj važna gmočna podpora kot politična akcija v interesu tamošnjega ljudstva. Toda tako mnenje je napačno, in če se ga razširja med rojake, je lahko tudi zelo škodljivo tej ustanovi. Saj do sedaj vendar še nismo slišali o kakšnih garancijah meja bodoče Jugoslavije in tudi zagotovila ne o svobodni izbiri forme vlade v smislu kot si jo zamisljamo. Ako imajo kaj podlage vesti, da se v Vatikanu kujejo načrti glede bodočnosti Slovenije in mogoče tudi Hrvaške, ne v smislu, kot jih na primer zastopa SANS, potem bo ta organizacija imela še mnogo posla, predno izvojujemo krvave čemu jugoslovanskemu narodu tiste pravice, katere si je v svojem herojskem odporu proti fašizmu brez dvoma zaslužil.

Slovenski župniki po mnenju rev. Kebeta niso imeli časa priti na konvencijo SANSa, dasi je ista trajala le dva dni, čas pa imajo iti v Washington. Da niso šli tja s prošnjo za podporo maršalu Titu, ali iskat orožja za osvobodilno armado pod njegovim vodstvom, to je gotovo. Šli pa so brez dvoma radi var-

stva cerkvenih in ljudskih interesov v Jugoslaviji.

Da bo jugoslovansko ljudstvo po tej vojni zahtevalo bolj pošteno vlado na svojih tleh, kot jo je imelo pred začetkom iste, o tem ne more biti nobenega dvoma, ker pisma, katere sedaj prihajajo iz naših krajev, to potrjujejo. Zahtevalo bo tudi več pravic, več svobode, boljše ekonomsko uredbo tleh. Če bo hotelo dobiti več kruha, bo moralo imeti tudi več ozemlja. Toda v žigavih rokah je bilo pred to vojno še mnogo rodovitne zemlje v Jugoslaviji? Ali ni bila v posesti onih, ki je niso nikdar obdelovali, pač pa od iste prejemale dohodke, od katerih so udobno živeli? Tito, ali kdor koli, če bo hotel ugoditi ljudskim zahtevam, oziroma izboljšati njihovo gospodarsko stanje, bo moral vzeti tam, kjer je, in dati onim, ki nimajo in ki so težje prelivajo svojo srčno kri za boljše bodočnost jugoslovanskega ljudstva.

Kdor je tak optimist, da računa na dobrobrčnost ljudi, ki so brezskrbno živeli do teh dob in da bodo sedaj prostovoljno odstopili nekaj svojih deležev delovnemu ljudstvu v eni ali drugi deželi, tisti slabo pozna človeško sebičnost.

Če je bil Slovenski ameriški narodni svet kdaj potreben, je baš sedaj in stoji pred težko nalogo čim bolj se bližamo—kakor nekateri prorokujejo—končni zmagi nad fašizmom. SANS bo brez dvoma lahko mnogo koristil rojakom onkraj morja, če mu bodo dali rojaki tisto oporo kot jo potrebuje v teh resnih časih.

Italija, četudi je bila sovražnica zaveznikov in že dvakrat v eni generaciji izdala svoje zavezničke, ima še vedno mnogo vpliva v tej deželi; in imela ga bo še več, ako je resnica, da bo po tej vojni 50% ameriškega kapitala vložena v italijanske industrije ter bančna podjetja. S tem si je lahko predstavljati trnjevo pot, ki čaka Tita in ljudstva Jugoslavije, prav ko si bjo izvojevala svojo pravo neodvisnost. Treba bo glas in sicer močnega v obrambo našemu junakemu narodu Jugoslavije od vseh onih, ki ljubijo pravico in so za odpravo razredne sužnosti.

Bratje, sestre in rojaki! Naša naloga je, krepko stati ob strani SANSa in mu dati vsa moralno, še bolj pa finančno podporo, da bo tako odgovornim funkcionarjem mogoče vršiti uspešno delo za dosego ciljev in teženj našega naroda onkraj morja toliko časa, dokler ne doseže svoje neodvisnosti v okviru meja združenih južnih Slovanov.

Zavezniško letalstvo podpira Narodno osvobodilno vojsko

"Slovenski Poročevalec", informacijski vestnik Osvobodilne fronte, poroča v izdaji od 8. junija:

Na binkoštno nedeljo so anglo-ameriški bombniki napadli nemško-švabobransko posadko v Novem mestu. Deset bombnikov se je spustilo nad Novo mesto in z mitraljezi obstreljevalo na vse strani bežeče švabobrancelje. Švabobranci so imeli osem mrtvih in več ranjenih. Istočasno je bila zažgana novomeška železniška postaja. To je bil prvi zavezniški napad iz zraka v ljubljanski pokrajini. Zato je njegovo pomen toliko večji.

Isti dan je bil izvršen močan napad na nemško letališče v Cerkljah pri Brezicah. Nemci in švabobranci, ki so ucvrili iz Tržišča, odkoder jih je pregnala X. ljubljanska brigada 30. maja, so bili oskorpeljeni z mitraljezi iz zavezniških letal, ki so se ravno vračala s svojih napadov iz Nemčije.

Kdo ni poznal vsakodnevnega belogardističnega širokoustenja, da imajo poleg zvez z Nemci tudi zveze z Angliji in Amerikanci, ki se bodo pokazale ob nemškem porazu! To v ostalem govorijo vsi jugoslovanski izdajalci. Nekateri navidež so temu verjeli. Ta globoka "taktika" jugoslovanskih izdajalcev se jim je zdela nekaj zelo pametnega, ker se na ta način preprečijo "nepotrebnih" žrtve.

Zavezniški bombardirji so pravilno o tej "taktiki" razblinili v plamenih novomeškega kolodvora, v razbitinah bihaškega letališča in s pobitimi izdajalci: "Neposreden stik" z anglo-ameriški silami, o katerem je sanjal švabobrancelj in četnik, ustvarjajo anglo-ameriški piloti. Samo žal, da si takega stika "borci za narod in vero" niso želeli.

Binkoštna nedelja in Novo mesto bosta vili več jasnosti v glave tistih Slovencev, ki so se prilepili na belogardistično "taktiko". Če ne verjamejo radi, ki govori iz "slovenskih host", bodo pač verjeli bombam in mitraljezom. Tak jezik jim je bolj razumljiv in nazoren.

Tudi časopis "Zmaga", ki so ga zavezniški letalci odvrgli v noči po napadu na Novo mesto, je "slovenskim domobrancem" v jasnem tonu nakazal šališče zavezniškega sveta do narodnih izdajalcev, torej tudi do domobranceljev, kakor je bilo sklenjeno

v Teheranu med Rooseveltom, Churchillom in Stalinom. "Vaši izdajalski voditelji z Rupnikom vred bodo pred sodiščem sojeni na življenje in smrt! Ali pomnite: oni vas gojijo v vaši lastni pogin, ko vas zapeljujejo v klane vaših nedolžnih bratov. To je poročilo treh velikih zaveznic Jugoslavije: Velike Britanije, Rusije in Amerike."

Zavezniški bombardirji po vsej Jugoslaviji podirajo lažno stavbo izdajalcev vseh vrst od Mihajloviča do Rupnika. Zlasti zadnje dni maja in prve dni junija so sleherni dan nad Jugoslavijo in v najožji zvezi z operacijami Narodne osvobodilne vojske tolčejo nemške okupatorje in njihove jugoslovanske najemnike na njihovih najobčutnejših točkah.

To tesno sodelovanje poudarjajo tako poročila našega vrhovnega štaba kot poročila glavnega štaba generala Aleksandra v Italiji. Še več. Ze mesec se urijo tisoči naših borcev na letalskih bazah v Italiji, da bodo v sestavi zavezniškega letalstva kmalu tudi iz zraka pokazali okupatorjem in vsem izdajalcem svojo partizansko pest.

Belgrad, Zagreb, Niš, Skopje, Banjaluka, Mostar, Podgorica, Karlovac, Bihać in Novo mesto so samo najbolj znana imena v Jugoslaviji, ki so že prejela večjo ali manjšo količino bomb. Nešteto poletov z desetimi ali bombnikov in lovcev pa je bilo izvršenih v podporo vsakodnevnih borb narodne osvobodilne vojske: obstreljevanje sovražnih kolon in vlakov, rušenje prog in uničevanje letališč.

S sedanjim splošnim napadom zaveznikov na Hitlerjevo trdnjavo bodo zavezniški bombardirji vedno pogostejše naši gostje in strah in trepet okupatorskih in izdajalskih gnezd.

Če k temu pripomnimo še to, da naša NOV rešuje zavezniške letalce, ki se morajo prisilno spuštati v Jugoslavijo, da ne padejo v roke izdajalskih glavorcev, kar nam potrjuje izjava g. kapitana Jima Goodwina, šefa anglo-ameriške delegacije pri glavnem štabu NOV in POS (partizanskih odredov Slovenije), potem je pa več kot jasno, da je izdajalska čudovita "taktika dvoreznega noža" doživela popoln polom in zasluženo plačilo.—P. R.

SANS.

Nemci na Norveškem

Stockholm (ONA).—Dobro informirani krogi pričakujejo, da bodo Rusi v kratkem začeli ofenzivno akcijo v severovzhodni Norveški ter da bodo tam začeli preganjati Nemce, ki so morali evakuirati severne predele Finske po njenem premirju z Rusijo. Ta evakuacija se vrši preko mesta Kirkenesa.

Približno teden dni je tega, kar se je nahajalo v severovzhodni Norveški, v takozvanem Finnmarku in v distriktu Troms, približno 25.000 nemških vojakov, toda od tega časa sem so pripeljali v te kraje velikanske količine materiala in tudi mnogo vojaštva iz severne Finske.

Zelo veliko vprašanje pa je, da li bodo vsi ti Nemci sploh še kdaj videli Nemčijo. Severni predeli Norveške nikakor niso pripravljeni za stalno bivanje nmade, ki šteje zdaj morda 100.000 mož—a poleg tega se bo še začela polarna noč že v kratkem, približno v dveh ali treh tednih. Malo je upanja zanje, da bodo mogli biti evakuirani preko morja, kajti Nemci so na morju veliki reveži, primanjkuje jim ladijskega prostora, a ruska in britanska vojna mornarica bo prežala na vse take transporte. Le eno dobro imajo—precejšnje zaloge hrane in municije ter orožja, baše dovolj za dobo dveh ali celo treh mesecev.

V južni in centralni Norveški se nahaja približno 75.000 nemških vojakov—tako vsaj pravijo najboljše informirani krogi. Razen tega je treba upoštevati še približno 10.000 oboroženih kvizinskih čet in najmanj 50.000 nemških civilistov. Nemške okupacijske čete v teh predelih

Turki in Nemci— Gestapo v Carigradu

Napisal Frank Paří

Carigrad je videti tako daleč od vojne—toda ta skrivnostna in prastara prestolnica propalih carstev je polna čudnih dram in tajnosti in tragedij.

Takrat, ko je Turčija pretrgala svoje odnose z Nemčijo, je vsakdo pričakoval, da se bo turška tajna policija znebila najprej nemške Gestape, toda zgodilo se je ravno nasprotno. Gestapo je takrat šele prav razvila svoje delovanje na Turškem. Gestapo se je maščevala tiste dni nad vsemi, ki so ji bili na poti, pred vsem nad onimi Nemci ali Avstrijci, ki so bili znani kot protinacističnega mišljenja.

Ko so bili odnosi pretrgani, je bilo določeno, da bo poslanih nazaj v Nemčijo s posebnim vlakom najprej približno 3000 Nemcev, ki so bili na Turškem upoštevani v uradnih nemških organizacijah za gospodarske zadeve, za propagando in seveda, za vojninstvo. Bilo jih je toliko in tako trdno in dobro so bili organizirani, da so imeli celo svojega Gauleiterja, po imenu Jacob Diebl, ki se je izdal za podrejenega uslužbenca v nemškem konzulatu v Carigradu.

Turški uradni krogi so takrat naznanili, da bodo prepeljani preko meje najprej najbolj nevarni elementi... Toda prišlo je tako, da so se nahajale v seznamih onih oseb, ki so imele prve oditi nazaj v Nemčijo, po večini osebe, ki so bile nevarne le nacistom, ne pa zaveznikom. Kdorkoli je poznal imena, je mogel na podlagi teh seznamov dognati, da jih je brez dvoma sestavila Gestapo sama.

Iz prvega vlaka, ki je bil poslan, ni bil noben ušel. Na njem se je nahajala žena po imenu Ingrid Wergburg, ki je zjavila, da jo bodo Nemci ubili, čim bo preko meje. Zavezniški krogi so jo poskušali rešiti, toda privedena je bila na vlak v zadnjem trenutku in na skrivaj—in nikdo je ni nikdar več videl. Proga Orient-Expressa vodi iz Carigrada preko Bolgarije, toda ne čisto naravnost. Predno dosepe vlak na bolgarsko ozemlje, zavije za par milj na grško ozemlje—a na tem ozemlju so Nemci vlak ustavili in na hitro opravili svoj krvavi posel.

Kar je po tej prvi pošiljavi še ostalo v Carigradu Nemcev, ki niso bili nacističnega mišljenja, so bili v velikem strahu. Hodili so po poslanstvih in embasadah, da bi se rešili. Nekateri, o katerih se je vedelo, da so zaveznikom prijaznega mišljenja, so bili tudi rešeni po angleških ali ameriških oblasteh. Toda mnogo je bilo taktih, katerih ni bilo mogoče rešiti.

Najbolj zanimiva je zgodba nekega dekleta, po imenu Gertrude Jaedtké. Bila je tajnica Alberta Baxmanna, debelega nacističnega izvoznega in uvoznega urada v Carigradu. Baxmann, ki si je bil nabral ogromno vso-to zlatnikov—francoskih Napoleonov—je zahteval od nje, da odide v Nemčijo zato, da bi mu nšla do Budimpešte del njegovega zaklada, skritega v raznih osebnih potrebščinah. Toda dekletu se je bala in je odklonila, nakar je Baxmann ukrenil vse potrebno pri Gestapi, tako da sta bila določena za odhod s prvim sledečim vlakom. Ameriške oblasti so nekako—kako, ni znano—uspele, da jo rešijo, in Baxmann je moral sam na pot in je nosil svoj zaklad s seboj v kovčegu, v katerem pa ga ni mogel skriti pred turškimi carinarnji. Vse mu je bilo zaplenjeno...

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje s 2. strani.)

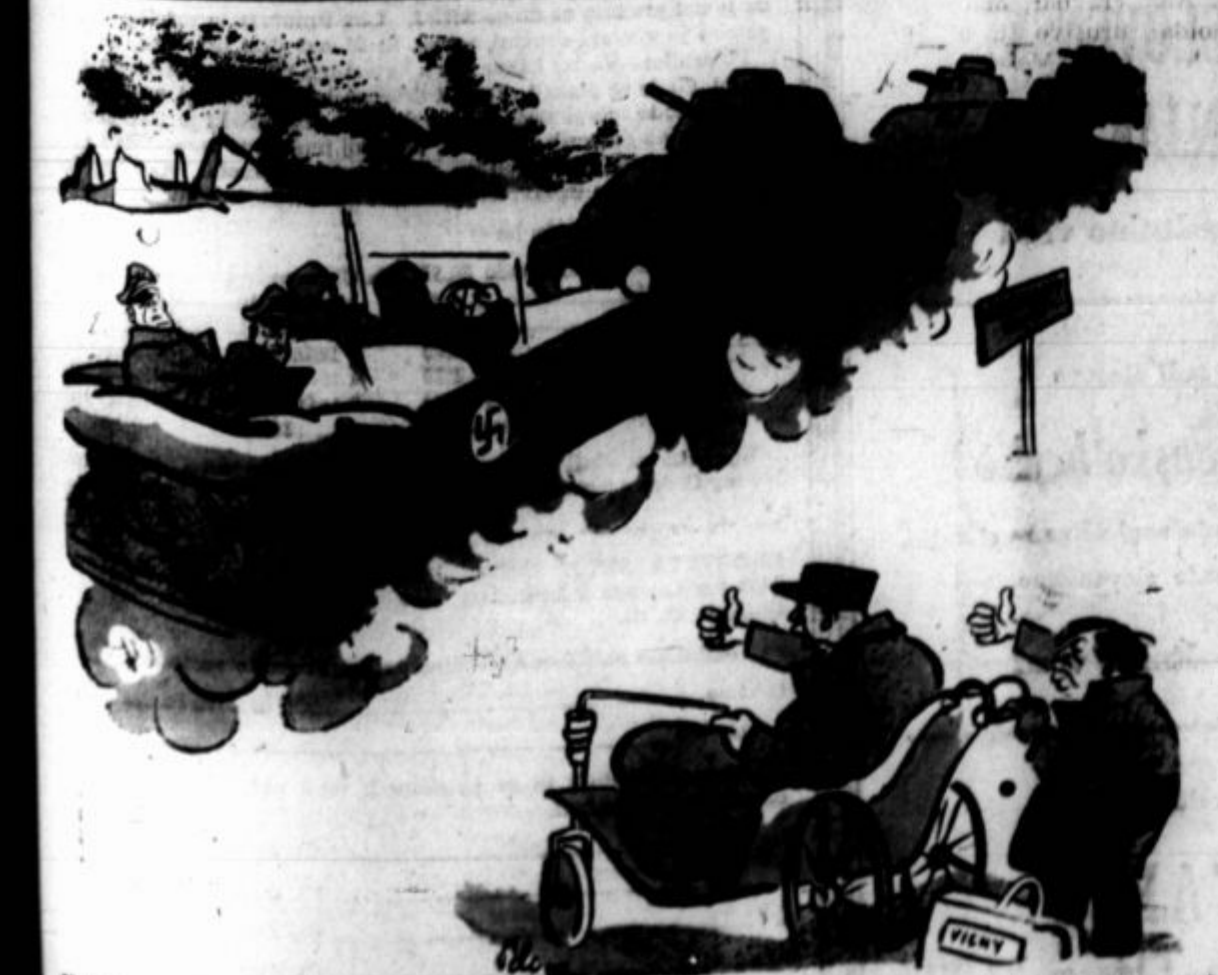
Bog sam sebi najprej brado ustvaril, potem šele drugim. Bojim se pa, da je areča že blamimo takih starih kot sem jaz. Saj je dosti mladih vdovic in naših pečlarji se bodo ozirali za njimi.

Da, tako je in nič drugače. Nam ne bo torej nič drugega kazalo kot rožni venec v roke vzeti pa moliti, kakor so včasih rekli v starem kraju tisti, ki so verjeli v taka mazila. Rekli so tudi, "Kaj ji bo mož, roženkrane naj vzame v roje in naj molli!" Seveda, rigne se se ravna po tem navodilu, hamnilo pa je prav malo ali pa nič. Well, mislim, da malo šale nikomur ne škoduje.

Resno povedano: Moja najboljša in najbolj vesela "ohcet" ali svatba bo takrat, ko bo konec vojne—in kadar se bo moj sin vrnil domov. To je seveda največja želja vseh mater, ki imajo svoje sinove na bojiščih. Pozdrav vsem čitateljem Prosvete in članom SNP!

Josephine Slapnik. 193.

Ali ste naročili na dnevnik "Prosveto"? Podpišite svoj list!

Hitlerjeva "nepremagljiva" armada je po petih letih "blitzkrieganja" naprej in nazaj zopet došla nemške meje. Zanje kaže v Hitlerijo tudi razni kvizlingi, da si še za nekaj tednov ali mesecev podaljšajo življenje.

WHERE THE FUEL GOES

A MODERN DESTROYER uses more than 3,000 gallons of oil an hour at top speed.

GORNJE MESTO

POVEST IZ ZAGREBSKEGA ŽIVLJENJA

EPISAL

BOGOMIR MAGAJNA

(Nadaljevanje)

"Saj sem rekel, da vas poznam. Vi prenašate ženo smrt tem laže, ker so se njene poteze prelile v Jurkičin obraz. Toda, kaj sem že hotel vprašati! Da, povejte mi, ne bojte se, ne bo se zgodilo, a recimo, če bi se zgodilo, vi se namreč ne bavite s stvarmi, ki bi razglabljalale to ali ono življenje, vi samo čutite, toda povejte mi, kaj bi naredili vi, če bi vam Jurkica zbolela in umrla. Poprej pa bi vam ona rekla: Oče, le ti me moreš ozdraviti. Onstran tiste visoke meje je zlato jabolko. Prinesi mi ga in ozdravela bom. Toda vi bi vedeli, da tisto jabolko čuva nekdo, bodiši kdorkoli, kaka kača ali zmaj ali ne vem kdo. Vi bi pa tedaj rekli: Jurkica, ne morem po zlato jabolko, kajti onstran meje je in čuva ga zmaj. — In bi vam hčerka umrla?"

"Jaz bi šel po zlato jabolko," je odgovoril Simon. "Toda to bi bilo nekako poceni, ha, zelo poceni! To bi bilo nekaj blaženega, rajši plačilo kot zadoščenje. Danes ponoči sem se spomnil, kako je Danica velikokrat stala vrh griča, še preden je zbolela, in me klicala in sem jo jaz slišal natanko, razumeto, natanko. Ne verujete, jaz sem tudi Mariji pripovedoval o tem, takrat, ko sva iskala stanovanje. Ne poznate Marije?"

Stražnik se je zmedel: "Vi ste bolni, gospod! Nekaj se vam je zgodilo. Pojdite k zdravniku. Črno jagnje pa je — glejte — pojdite tu gor in krenite takoj na desno v Slepo ulico! Na koncu Slepe ulice je."

"Hvala vam, stražnik! Če boste kaj potrebovali, polkčite me! Jaz sem Simon Jeraj, da! Dajte mi roko!"

"Ne bojte se! Jaz nikomur nič žalega ne storim," je rekel Simon smeje se in krenil v pokazano smer.

Na ulici, ki se je končevala slepo, je svetila ena sama luč in razsvetljevala nad vrati napis. Obstal je in opazoval ulico in napis. V žarkih, ki so padali od daleč, so njegove oči žalostno sijale. Nobenega človeka ni bilo med tistimi hišami, le majhen, črn psiček je izpred nekih vrat začuden gledal samotnega človeka. "Ta, ta," ga je poklical Simon in tolkel z dlanjo po kolenu, da bi ga privabil. Pes se mu je počasi približal in strmel z velikimi očmi vanj. Simon ga je pogledal po hrbtu in pes je prosil za zavil. "Ali ne moreš domov, kaj?" Šel je do tistih vrat, kjer je ležal pes in jih odprl. Pes je skočil v vežo in Simon je spet zaprl vrata. Njegova senca je padala prav do konca ulice, iz katere je prišel. Beli kamni so se svetilkali iz nje. Hiše so se mu zdele čudno zveržene, kot da bi jih gledal v sanjah. Iz hiše, ob kateri je svetila luč, se je začela godba in pesem ženske. Razločil je samo zloge: "Aj, aj aj, aj, aj, aj, spavaj sladko, duša moja..."

Popravil si je ovrtnik suknjiča in kravat, ki mu je zlezla izza njega, in si pogledal ponovno čelo: "Zbogom, mati!" je šepetal potem. "Stara si in zdi se mi, da ne boš doživela urenjenja tistih sanj, s katerimi gledaš svojega sina. Tudi ti bi naredila tako, če bi v svojem zlatem srcu spoznavala, kar spoznava sin. Zbogom, Danica, ti mali angel moj! Če je onstran zvezd kaj, bi želel priti k tebi. Tako pa — naj ti bo mirna večna tišina in naj kri tvojega srca poji rože nad teboj!"

Potem se je še ozrl na grič, ki se je strmo dvigal nad Slepo ulico: "Aj, aj, aj, spavaj sladko, ti zasanjana gospa iz stolpa!"

Pa še prijatelj, umrlega pesnika, se je spomnil: "Blagor ti, ki ti je bilo dodeljeno, da si umrl mlad. — Sedaj se moram začeti smejati in biti vesel, celo plesati bo treba. Iz gostilne je slišati godbo, veselo in radostno, kot takrat, v

osmi gimnaziji, ko sem mislil, da plešem v življenje, in me je opajala godba ljubljanskih dvoran." Zasmel se je bolestno-veselo. "Nič ne odmeva od hiš, pa tudi one so tako potrebne smeja."

Po kakih desetih stopnicah je prišel navzdol v nekakšno vežo. Na dolgi mizi je najprej zagledal sod in množico kozarcev. Šele potem je opazil natakario, ki je slonela za mizo, uprta z obema pestema v lice, in ga opazovala.

"Izvolite ostati kar tukaj, gospod! Soba, ki je tu poleg, je oddana nekemu slovenskemu društvu študentov," je rekla.

Natakario se mu je prijazno smejala in vstajala. "Tudi tukaj vam bo lepo in prijetno. Vi se mi zdite dober fant in mi ugajate."

"Tudi ti meni ugajaš. Kako ti je ime?"

"Anica."

"Samo da moram tudi jaz v tisto društvo. Sem študent in povabljen sem."

"Ali ste Slovenec?"

"Da!"

"Tudi jaz sem Slovenka. Doma sem iz Celja. Odšla sem najprej v Gradec, potem pa sem se preselila sem. Sedaj hodijo skoraj vse naše štajerkice v Zagreb."

"Zakaj?"

"Bolj domače je tukaj. V Gradcu sem se naučila govoriti nemški, tu se bom pa hrvaški."

"Znaš dobro nemški?"

"In deinen schoenen Augen liegt so etwas Gutes — v tvojih lepih očeh je nekaj tako dobrega" — mu je odgovorila z nasmehom.

"Pa kaj boš z nemščino in hrvaščino?"

"O, z njo si lahko kaj preberem. Tu je težko. Delam vsako noč od večera do petih zjutraj. Čez dan pa se je tako težko prespati. Jaz si vedno želim, da bi dobila službo kje drugje, v kakih trgovini. Toda kje naj dobim s slovensko službo? Samo natakario ali pa dekla sem lahko. Te pa morajo biti za vse. Mici in Tončka sta prišli z menoj, pa sta obe zboleli."

"Zboleli?"

"Da. Mici se je vrnila. Rekla je, da bo šla nazaj v Gradec. Tončka pa leži v bolnici. Vsak dan jo obišče. Ona pravi: 'Vse ena figa je, v Gradcu ali tu in povsod po svetu!'"

"Prav ima," je rekel Simon in hipoma so se zopet njegove oči zamislile nekam daleč. Potem je govoril:

"Anica, po sredini te naše zemlje se vleče jezero blata in veselja. Na onem bregu je visoka gora. Na njej stoji lepa gospa in se nam roga z rožo v roki. Pridite vsi, ki se vam hoče te rože. Ha, in mi tavamo sem in tja po tem bregu in zdaj pa zdaj se kdo vrže v kalno vodo pod seboj, da bi je preplaval. Toda drug za drugim klavirno tone na dno in tam na dnu začuden strmino drug v drugega. Ha, Anica! Prvi je želel: rad bi rožo hiacinto; drugi je sanjal po bajni deželi; tretji si je hotel prebrati, toda končno smo se zbrali vsi in prišli bomo še drugi, prav do konca sveta, ko bo jezero polno trupel, in tedaj bo sodni dan in bodo angeli videli, koliko jih je potonilo in niso prišli na drugi breg in se bo Bog razjokal nad njimi. — Kaj me tako gledaš?"

"Vi ste žalostni, gospod! Kaj se vam je zgodilo? Da bi bila jaz na vašem mestu, bi ne govorila tako. Tudi Tončka bi ne govorila tako, če bi bila na vašem mestu."

"Simon se je grenko zasmel.

"Kdo je onstran v oni sobi?" je vprašal.

"Študentje. Potem medicinke in neke u-

radnice, Hrvatice in Slovenke!"

"Prinesi zame čašo in vina tja, Anica!"

(Dalje prihodnjic.)

NAZI TANK BLASTED BY CANADIANS NEAR FALAISE

A CANADIAN ARMY medical corpsman aids a soldier in his unit who was knocked down but uninjured during the battle for the city of Falaise, France. A German tank, pushed off the road by the advancing Canadians, is still burning as it lies on its side in a shell hole.

so legle do srede lic, če so trepalnice omahnile. Vsega obraza beseda pa je bila resna in izkušena; vesela je je bila beseda mnogokdaj, ali smeh ni bil otroški.

Pavla je bila bolna; ležala je od rojstva. Nikoli niso natančno pomislili o tej stvari, le začudili sem se, ko sem bral, da je na tisoče takih ljudi na svetu in da večidel nimajo ne belega kruha, ne perne postelje. Ne vidi jih človek in ne sliši jih; skriti so, molče v samotni in ugasnejo tiše nego plamen sveče. Tako mirno je njih trpljenje, da gre sočutje mimo in se ne zmeni zanj.

Na stari zofi je bila njena postelja. Vsa od vratu do podviti, razbolelih nog je bila zavita v grobo, sivo ruto; podobna je bila neveliki čuli, na zofi pozabljeni; izza ruše je gledal obraz in je gledalo dvoje čuda tenkih, skoraj prozornih rok.

Kadar sem prišel, me je pozdravila s tihim smehljajem; nato se je tenka roka izvila izpod rute in je položila na mizo karte za marjaž. Po dvakrat ali trikrat na teden sem bil tam — vselej, kadar sem bil bolan od samote; ostal sem od zgodnjega mraka do noči. Izpregovorila sva komaj besedo, igrala sva ves čas. Karte so bile že zelo mastne in obrabljene. Poznal sem jih na slepi strani vse od prve do zadnje. Srčni as je bil na sredini prelomljen; tega je poznala celo Pavla. Tudi pikovo desetko je poznala, ker je imela na sredini izpraskano piko in vrhu tega še desni gornji rob preganjen. Ker je bila razumna in bistra, bi si bila Pavla brez težave zapisala v spomin tudi znamenja ostalih tridesetih kart; ali bila je poštena, kakor je po-

stila, in naglas zajokala. Počasni je položila karte na mizo in je skrla obraz.

"Igraj, Pavla, zdaj boš dobila!"

"Nikoli ne bom dobila... še postrani me sreča ne pogleda!"

Zaihtela je ne le z glasom, ves život se je stresel.

"Da bi umrla... da bi že umrla!"

Povesil sem glavo in sram me je bilo hudodelstva.

"Zdaj ne boš nikoli več izgubila!"

Pogledala me je izza mokrih prstov.

"Dolčas bi bilo, da bi ne izgubila... Igrajva!"

Njena mati naju ni motila; prišla je malokdaj pred pozno nočjo, pogledala je z zaspnimi očmi in je kmalu legla. Postrežnica je bila daleč nekje v me-

mahoma in naglas zajokala. Počasni je položila karte na mizo in je skrla obraz.

"Igraj, Pavla, zdaj boš dobila!"

"Nikoli ne bom dobila... še postrani me sreča ne pogleda!"

Zaihtela je ne le z glasom, ves život se je stresel.

"Da bi umrla... da bi že umrla!"

Povesil sem glavo in sram me je bilo hudodelstva.

"Zdaj ne boš nikoli več izgubila!"

Pogledala me je izza mokrih prstov.

"Dolčas bi bilo, da bi ne izgubila... Igrajva!"

Njena mati naju ni motila; prišla je malokdaj pred pozno nočjo, pogledala je z zaspnimi očmi in je kmalu legla. Postrežnica je bila daleč nekje v me-

TISKARNA S.N.P.J.

sprejema vse

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabil za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, angleškem jeziku in drugih...

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO SNPJ. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene zmerno, unikato delo prve vrste.

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2857-58 S. Lawndale Avenue • Chicago 23, Illinois
TEL. ROCKWELL 4994

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in pristoje eden, dva, tri, štiri ali pet članov in ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člana ali nečlane \$6.00 za eno letno naročnino. Ker vsi člani še plačujejo pri nastopu \$1.25 za tehnik, se jim to pristoje k naročnini. Torej sedaj ni varstva, veči da je list predrag za člana SNPJ. List Prosveta je naša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnilo: Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tehnik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravitelju lista, in obenem doplačati dotično vsto listu Prosveta. Ako tega ne stoji, tedaj mora upravitelstvo znižati datum za to vsto naročniku.

Cena listu Prosveta je:

Za Zbirni držiave in Kanado	Za Chicago in okolice
1 tehnik in 4.00	1 tehnik in 6.30
2 tehnik in 8.00	2 tehnik in 12.60
3 tehnik in 12.00	3 tehnik in 18.90
4 tehnik in 16.00	4 tehnik in 25.20
5 tehnik in 20.00	5 tehnik in 31.50

Za Evropo je 9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsto denarja ali Money Order v plam in si naročite Prosveto, list, ki je naša lastnina.

PROSVETA, SNPJ, 2857 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsto \$

1. Ime _____ Čl. družine št. _____

Naslov _____

Ustavite tehnik in ga pripilite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2. _____ Čl. družine št. _____

3. _____ Čl. družine št. _____

4. _____ Čl. družine št. _____

5. _____ Čl. družine št. _____

Mesto _____ Država _____

Nov naročnik ☐ Star naročnik ☐

ČRTICE

(1911-1918)

IVAN CANKAR

MARJAŽ

Ni jih na svetu bolj nevršnih ljudi, nego so modrijani. Posebno tisti modrijani, ki so parfimirani od nog do glave, sanjajo na otomani bridkostne sanje ter kade vzdihovaje egiptovske cigarete. Med nebom in zemljo v vijoličastem oblaku se jim izprehaja življenje; svoj papirni svet so si bili ustvarili, dolgočasno se v njem ter sovražijo nadležno resničnost muhe, ki jih ščegete na nosu. Kadar pogledajo dol z zaspnim očesom, potočijo solzo nad svojo usodo, da jih Bog ni bil ustvaril v zraku, temveč na zemlji; ali pa pljujejo na tisti svet, ki jih ne pomišlja, zato ker nima časa, da bi gledal v oblake.

Naletel sem zadnjič na takega moža. V marcu je bilo, od juga je pozdravljala mladost; občutil sem v svojem srcu, da mi je presrečnemu, dodeljena na vekomaj; nebo je pelo, oznanjalo

je vstajenje. Pa mi pride nasproti bežen modrijan.

Ugledal sem zamegleno bridkost v njegovih očeh in vesel sem je bil.

"Kaj tudi tebi je koprnenje potrkalo na arce? Na roko, zakaj v tej uri si mi brat!"

Dal mi je roko, ali vrag vedi, mrzla je bila.

"Ni mi težko zaradi koprnenja samega!" je rekel. "Ni ga čustva bolj plemenitega. Ali težko mi je, da so oskrunili hrepenenje in da si dandanašnji že vsako nadložno predmetno po-

želenje ogrinja to sveto ime! Zakaj hrepenenje je tista čudežna barka, v kateri se vozi človečanstvo božanstvu nasproti. Tudi jaz sem se že vokal v njej in se vozim mnogokdaj. Zdaj pa smrkavca pogled: lačen je, cede se mu slino, ko ogleduje na trgu svetle pomaranče, pa misli, da je občutil hrepenenje! Oskrunil je s svojo mislijo tisti sveti, tihi plamen, ki se dviga do neba."

Tako je govoril, sam Bog vedi kaj; pisarska nečednost je bila.

Jaz pa sem slišal, ko me je pozdravljala od juga moja mladost, za zmerom navdse ljubljena zaradi hrepenenja, ki mi ga je dala. Z njim mi je dala posodo, do vrha napolnjeno z lepoto — ljubeznijo in s pogumom...

Tudi ti pozdravljena, mladost, mladost — če nikomur, tebi sem ostal zvest!

Moje srce je premagalo modrijana in njegovo modrost; zato sem se napolnil k Pavli. Šel sem tja, kadar je bilo srce potrebno najtišjega in najbolj resničnega veselja.

Takrat je bilo Pavli deset let, se mi zdi. Po obrazu ne bi sodil, kajti star je bil; ustnice so bile široke, zelo nežno risane; če so se nasmehnile, je spreletelo človeka, kakor da je prejel blagodar iz nebes; velike in čiste so bile njene oči, ali njih luč je svetila mirno v senci temnih veje, ki so bile tako goste in dolge, da

iz naših duš, iznad človečanstva koprnečih. Sanjal si o rožah čarovnih, pa te je umazan fant zdrnil, ko ti je ponudil trakove za šolne, štiri za pet krajcarjev. Spoznati si moral trepetajoč, da si človek, bližji blatu nego zvezdam...

Tako je govoril, sam Bog vedi kaj; pisarska nečednost je bila.

Jaz pa sem slišal, ko me je pozdravljala od juga moja mladost, za zmerom navdse ljubljena zaradi hrepenenja, ki mi ga je dala. Z njim mi je dala posodo, do vrha napolnjeno z lepoto — ljubeznijo in s pogumom...

Tudi ti pozdravljena, mladost, mladost — če nikomur, tebi sem ostal zvest!

Moje srce je premagalo modrijana in njegovo modrost; zato sem se napolnil k Pavli. Šel sem tja, kadar je bilo srce potrebno najtišjega in najbolj resničnega veselja.

Takrat je bilo Pavli deset let, se mi zdi. Po obrazu ne bi sodil, kajti star je bil; ustnice so bile široke, zelo nežno risane; če so se nasmehnile, je spreletelo človeka, kakor da je prejel blagodar iz nebes; velike in čiste so bile njene oči, ali njih luč je svetila mirno v senci temnih veje, ki so bile tako goste in dolge, da

Izšel je — izpopolnjeni

DR. KERNOV

ANGLEŠKO-SLOVENSKI BESEDNJAK

Cena \$5.00 s poštnino vred

V zalogi imamo tudi njegovo

Angleško-slovensko berilo

najboljši pripomoček pri učenju angleščine za starejše.

ali mlajšim za učenje slovenščine.

Cena \$2.00 s poštnino vred

Naročila prejema

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.